

РОЗДІЛ III. ІНТЕРКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

УДК 37.03:008:796.011.1:378.4(438)

Gabriela Karkoszka, Danuta Palica
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
(Polska)

Каркошка Габрієла, Паліця Данута
Економічний університет в Катовицях
(Польща)

INTERKULTUROWE WYCHOWANIE FIZYCZNE W KONTEKŚCIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO W KATOWICACH ІНТЕРКУЛЬТУРНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КАТОВИЦЯХ

У статті висвітлено історію становлення та розвитку Економічного університету в Катовицях, який є одним із найстаріших вишів у Сілезії, розглянуто його місію та структуру. Узагальнено досвід участі студентів університету в програмі Еразмус, у ході реалізації якої формується їх інтеркультурні компетенції. Прослідковано перебіг інтернаціоналізації фізичного виховання й академічного спорту, наведені приклади конкретних заходів Студіуму фізичного виховання і спорту університету з міжнародною участю, наголошено на значенні нав'язування контактів між студентами з різних країн у цій сфері для формування толерантності щодо культурних відмінностей і поваги до презентованих цінностей і позицій.

***Ключові слова:** формування інтеркультурних компетенцій, програма Еразмус, Студіум фізичного виховання і спорту, толерантність до культурних відмінностей.*

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach powstał w grudniu 1936 roku (na mocy dekretu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej z 1936) jako prywatne Wyższe Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych. Nauczanie rozpoczęto na jedynym wtedy Wydziale

Organizacji Przemysłowej 11 stycznia 1937 roku i datę tę uważa się za początek działalności szkoły. W roku 1938 uruchomiony został Wydział Administracji Publicznej. Studia na obydwu wydziałach trwały trzy lata i miały charakter zawodowy. Organizatorem i pierwszym rektorem Uczelni był dr Józef Lisak. Pierwszą siedzibą lokalową stały się użyczone pomieszczenia obszernego gmachu ówczesnej znanej szkoły średniej – Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych.

Z dniem 1 września 1939 roku szkoła przestała funkcjonować z powodu wojny i okupacji. Jej działalność została wznowiona już w lutym roku 1945, kiedy to reaktywowano nauczanie na obydwu Wydziałach. Ponadto rozszerzono formy kształcenia, szczególnie ekonomicznego między innymi przez uruchomienie Centralnego Studium Rachunkowości i Finansów. Zwiększyła się także kadra nauczająca. W latach powojennych powszechnym zjawiskiem na ziemiach polskich była duża migracja ludności. Objęła ona również nauczycieli uniwersyteckich. Wielu przedstawicieli nauki z innych ośrodków akademickich zatrzymało się wtedy tymczasowo lub na stałe w Katowicach, aktywnie włączając się w istniejące formy nauczania, a tym samym zapewniając wysoki poziom edukacji w katowickiej Uczelni. Jej absolwenci byli poszukiwani przez przedsiębiorstwa przemysłowe oraz administrację rządową i samorządową. Program studiowania, obowiązujący do 1948 roku, organicznie wyrastał z lokalnych potrzeb i uwarunkowań gospodarczych regionu.

Systematycznie zwiększała się też liczba studentów. Uwzględniając tę tendencję Uczelnia otrzymała dwa własne obiekty w Katowicach, w rejonie ulic 1 Maja i Bogucickiej: klasyczny, funkcjonalny gmach byłego ratusza gminy miejskiej Zawodzie (obecny rektorat) i budynek szkolny, przystosowany do nauczania akademickiego (obecny budynek «A»). Po odremontowaniu pomieszczeń ze zniszczeń wojennych rok akademicki 1946/1947 zainaugurowano w nowej siedzibie. Wokół wspomnianych dwóch budynków w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych powstał cały kompleks nowych obiektów, tworząc swoiste centrum akademickie – nadal rozbudowywane. Zmieniały się jednocześnie status i pozycja Uczelni. W 1950 roku nastąpiło ujednoczenie ekonomicznego kształcenia w całym kraju. Katowickie Studium, tak jak wszystkie uczelnie ekonomiczne, zostało upaństwowione i przekształcone w Wyższą Szkołę Ekonomiczną. Zaprzesano kształcenia w zakresie prawa na Wydziale Administracji Publicznej, a w jego miejsce utworzono Wydział Handlowy. Dobrze rozwijające się autonomiczne Centralne Studium Rachunkowości i

Finansów przekształcono w roku 1950 w Wydział Finansów i Rachunkowości, który funkcjonował do 1958 roku. Wydział Organizacji Przemysłowej przemianowano na Wydział Planowania Przemysłu. W roku akademickim 1952/1953 szkoła otrzymała prawo nadawania swoim absolwentom stopni magisterskich. Lata pięćdziesiąte charakteryzowały się w nauczaniu dominacją problematyki centralnego planowania, rachunkowości i finansów.

W okresie 1958–1968 Uczelnia miała strukturę jednowydziałową, prowadząc masowe kształcenie studentów w trybie stacjonarnym, wieczorowym, zaocznym i eksternistycznym. Utworzono sieć punktów konsultacyjnych w Opolu, Bielsku, Częstochowie i Rybniku.

Lata sześćdziesiąte upłynęły pod znakiem rozwoju kształcenia w zakresie ekonomiki przemysłu i przedsiębiorstw przemysłowych. Dopiero w roku 1968 utworzony został Wydział Handlu i Ekonomiki Żywności, który w 1974 roku przekształcono w Wydział Handlu, Transportu i Usług, poszerzając znacząco obszar działalności naukowo-dydaktycznej. Stopniowo wzrastała ranga Uczelni jako ośrodka naukowego. Wydział Przemysłu otrzymał w 1960 roku prawo nadawania stopnia doktora, a w roku 1969 stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych. Drugi z wydziałów analogiczne prawa uzyskał: w 1979 roku w zakresie nadawania stopnia doktora ekonomii a w roku 1991 – w zakresie stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych.

W 1972 roku katowickiej Wyższej Szkole Ekonomicznej nadano imię Karola Adamieckiego, wybitnego inżyniera i ekonomisty, uczonego i działacza, polskiego współtwórcy nauki organizacji i kierownictwa. W roku 1974 wraz z uczelniami ekonomicznymi Krakowa, Poznania i Wrocławia katowicka placówka przemianowana została na Akademię Ekonomiczną, otrzymując godność nazwy, której treść do niedawna realizowała.

W 1992 r. w miejsce Wydziału Przemysłu powołano Wydział Zarządzania, a w miejsce Wydziału Handlu, Transportu i Usług – Wydział Ekonomii. Poważne zmiany organizacyjne w Akademii miały miejsce w 2002 r., kiedy to utworzono Wydział Finansów i Ubezpieczeń, a także rozpoczęto kształcenie w Rybnickim Ośrodku Naukowo-Dydaktycznym, który wspólnie z Ośrodkami Politechniki Śląskiej i Uniwersytetu Śląskiego tworzy Zespół Szkół Wyższych w Rybniku. W 2009 r. utworzono Wydział Informatyki i Komunikacji, który w 2010 r. otrzymał uprawnienie do nadawania stopnia doktora.

Od 1 października 2010 roku, na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o nadaniu nowej nazwy Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w

Katowicach (Dz.U. 2010 nr 165 poz. 1117) Uczelni nadano nazwę: «Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach».

Misją Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach jest tworzenie i upowszechnianie wiedzy oraz kształcenie dla gospodarki i administracji, bazujące na najnowszych badaniach naukowych i stosowanych pracach badawczo-rozwojowych prowadzonych w oparciu o kapitał społeczny. W Uczelni:

- realizujemy programy kształcenia oparte o bogate doświadczenia badawcze i eksperckie kadry nauczającej,
- kreujemy liderów innowacji – ludzi przedsiębiorczych, odpowiedzialnych za dobro wspólne, myślących krytycznie, przygotowanych do profesjonalnego funkcjonowania zawodowego,
- rozwijamy kontakty i sieci współpracy wykorzystujące i pomnażające światowy dorobek nauki,
- angażujemy się w sprawy ważne dla gospodarki i społeczeństwa, poczynając od macierzystego regionu.

Obecnie bazę naukowo-dydaktyczną Uczelni tworzą także takie jednostki jak: Międzywydziałowe Centrum Nauczania i Promocji Języków Obcych, Centrum Informatyczne, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, Biblioteka Główna i biblioteki katedralne, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Centrum Badań i Ekspertyz, Centrum Badań i Studiów Europejskich, Centrum Badawcze Społecznego Dialogu Pracy, Akademickie Centrum Kariery, Śląska Szkoła Języków Obcych Ekonomicznych.

Studium Wychowania Fizycznego i Sportu w ramach swojej statutowej działalności i oferty dla studentów zagranicznych:

- Prowadzi obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego, którymi objęci są studenci I roku Wydziału Ekonomii, Finansów i Ubezpieczeń, Zarządzania i II roku Informatyki i Komunikacji Społecznej studiów dziennych I stopnia w wymiarze 2 godz. tygodniowo. Obowiązkowe zajęcia trwają 2 semestry (1 punkt ECTS za jeden semestr). Treść i poziom obciążeń fizycznych w czasie zajęć jest różnicowany w zależności od stanu zdrowia, sprawności i zainteresowań młodzieży.
- Daje fakultatywną możliwość uczestnictwa w zajęciach siatkówki, koszykówki, piłki nożnej, piłki ręcznej, nauce i doskonaleniu pływania, ćwiczeniach ogólnorozwojowych na sali gimnastycznej i w wodzie, aerobiku, pilatesa, hatha jogi, badmintona, tenisa stołowego, unihokeja, nordic walkingu oraz na siłowni.

- Studenci, którym stan zdrowia nie pozwala na uczestnictwo w zajęciach obowiązkowych kierowani są przez lekarza Studium do grupy gimnastyki korekcyjnej lub rehabilitacyjnej. Zajęcia odbywają się w sali przeznaczonej do ćwiczeń korekcyjnych, na siłowni i na pływalni.
- Zajęcia na pływalni uwzględniają poziom umiejętności pływackich ćwiczących. Prowadzona jest nauka pływania, doskonalenie umiejętności, ćwiczenia wzmacniające w wodzie oraz elementy piłki wodnej.
- Istnieje możliwość zaliczenia wychowania fizycznego poprzez trening w sekcjach Sportowych Klubu Uczelnianego AZS.
- Studenci posiadających uzdolnienia taneczne i muzyczne biorą udział w zajęciach Zespołu Pieśni i Tańca «Silesianie» lub Chóru Uniwersytetu Ekonomicznego.
- Studenci z orzeczoną stopniem niepełnosprawności oraz wymagający rehabilitacji (stałej lub czasowej, np. po kontuzji) mają możliwość uczestnictwa w zajęciach rehabilitacyjno-usprawniających.

Cała oferta dydaktyczna i fakultatywna zajęć sportowych i rekreacyjnych skierowana jest do wszystkich studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach również tych studiujących w naszej uczelni czasowo w ramach różnych programów wymiany międzynarodowej.

ERASMUS jest jednym z komponentów programu edukacyjnego Komisji Europejskiej «Uczenie się przez całe życie» (w oryginale «Lifelong Learning Programme»), którego celem jest wspieranie:

- międzynarodowej współpracy szkół wyższych i instytucji nieakademickich,
- mobilności studentów na studia i praktyki zagraniczne,
- mobilności pracowników akademickich i administracyjnych,
- udziału w projektach międzynarodowych, w tym tworzenia wspólnych programów studiów.

ERASMUS jest najpopularniejszą i najszerzą ofertą stypendiów zagranicznych dostępną dla studentów. W ciągu ostatnich 16 lat granty w ramach programu ERASMUS otrzymało ponad 2500 studentów naszej uczelni. Natomiast tylko w roku akademickim 2012/13 studiowało na pełnych studiach w Uniwersytecie Ekonomicznym 59 osób z Białorusi, Armenii, Estonii, Litwy, Maroka i Wietnamu oraz 152 studentów odbywało studia i praktyki w ramach międzynarodowych programów wymiany (1 lub 2 semestry). Byli to młodzi ludzie z: Austrii, Bułgarii, Chin, Chorwacji, Czarnogóry, Czech, Finlandii,

Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Niemiec, Węgier, Kazachstanu, Kolumbii, Korei Południowej, Norwegii, Portugalii, Rosji, Singapuru, Słowacji, Słowenii, Tajwanu, Turcji, Ukrainy oraz Włoch. Studenci przyjeżdżają głównie w ramach programu stypendialnego Erasmus. Prężnie działają również programy: Leonardo da Vinci, CEEPUS, Jozef, Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy, Młodzież w Działaniu, Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki oraz umowy bilateralne z uczelniami pozaeuropejskimi.

Przedmiotem stypendium na studia zagraniczne jest pobyt w jednej z uczelni partnerskich Uniwersytetu Ekonomicznego, w celu zrealizowania uzgodnionego i zatwierdzonego przez Dziekana programu studiów trwającego od minimum 3 do maksimum 12 miesięcy (w ramach jednego roku projektowego). Długość indywidualnego stypendium i dokładny termin jego rozpoczęcia zależy od ustaleń wybranej uczelni partnerskiej. W ramach programu student zwolniony jest z opłacania czesnego w uczelni przyjmującej, ale jest zobowiązany do wnoszenia wszelkich opłat obowiązujących na danym kierunku/specjalności w uczelni macierzystej. Studia w uczelni zagranicznej mogą być połączone z praktyką pod warunkiem, że towarzyszy ona minimalnemu okresowi 3 miesięcy nauki, jest niezbędnym elementem zaliczenia studiów w uczelni zagranicznej i odbywa się za granicą.

Niezwykle istotnym elementem programu Erasmus jest kształcenie kompetencji interkulturowych. Wiadomość interkulturowa stała się podstawowym celem kształcenia, ponieważ cechą wielu współczesnych społeczeństw jest zatracanie swej indywidualności. Zwolennicy pojmowania Zjednoczonej Europy i całego Świata jako wielokulturowego tygla przekonują, że wszystkie grupy etniczne mają jakieś pozytywne strony, które połączone stworzą nową, wyższą kulturę.

Uczestnictwo w zajęciach sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach wymusza nie tylko kształcenie kompetencji komunikacyjnej, ale i poznawania realiów kraju języka docelowego oraz potrzeb zrozumienia jego kultury z pożytkiem zarówno dla studentów polskich jak i tych odwiedzających nas w ramach programu Erasmus. Pielęgnować własną kulturę, należy wskazywać jej odrębność oraz zwracać uwagę na różnorodność kulturową, która nas otacza. Uwrażliwienie na szukanie podobieństw i odmierności pomiędzy kulturami, prowadzi do lepszego poznania, co może stać się źródłem siły w budowaniu pozytywnych postaw. Studenci decydujący się na podjęcie studiów

poza ojczystym krajem zwiększają swoje szanse na rynku pracy, zdobywają nowe doświadczenia, podnoszą poziom wiedzy, a używanie na co dzień języka obcego prowadzi do swobodnego posługiwania się tym językiem.

Znakomitym polem do działania staje się tu również kultura fizyczna. Udział w zajęciach sportowych prowadzi do rozwoju osobowości. Sportowcy stają się bardziej tolerancyjni, uczą się niezależności, poznają swoje możliwości, a także zdobywają umiejętności radzenia sobie przebywając daleko od domu. Współdziałanie w grupie daje im pewność siebie, dojrzałość społeczną, i pewną niezależność.

Będąc pełnoprawnymi członkami społeczności akademickiej studenci zagraniczni mogą reprezentować Uniwersytet w rozgrywkach na poziomie województwa, regionu i kraju. Takie działania pozwalają na poznanie innych, ciekawych rozwiązań w zakresie organizacji sportu akademickiego, wymianę poglądów, zdobycie nowych doświadczeń oraz nawiązanie kontaktów, które mogą zaowocować wieloletnią współpracą.

Integracja międzykulturowa

Wykład

Zajęcia z języku polskiego

PIŚMIENNICTWO

1. <http://www.ue.katowice.pl>.
2. <http://www.swfis.ue.katowice.pl>.
3. Staniszewski A. *Media-Kultura-Komunikacja Społeczna* / A. Staniszewski. – Olsztyn : Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2009.
4. Antonic T. *Wirklichkeit ist eine Frage der Perspektive* / T. Antonic // *Zbliżenia interkulturowe/Interkulturelle Annäherungen*. – Wrocław, 2011. – № 11.
5. Palica D. Autorski program zajęć wychowania fizycznego dla studentów z orzeczoną niepełnosprawnością / D. Palica, G. Karkoszka, T. Bzikot // *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*. – 2012. – № 10.

РЕЗЮМЕ

Г. Каркошка. Д. Палица. Интеркультурное физическое воспитание в контексте европейской интеграции на примере экономического университета в Катовицах

В статье освещена история становления и развития Экономического университета в Катовицах, который является одним из старейших вузов в Силезии, рассмотрены его миссия и структура. Обобщен опыт участия студентов университета в программе Эразмус, в ходе реализации которой формируется их интеркультурные компетенции. Рассмотрено развитие интернационализации физического воспитания и академического спорта, приведены примеры конкретных мероприятий Студиума физического воспитания и спорта университета с международным участием, обращено внимание на навязывания контактов между студентами из разных стран в этой сфере для формирования толерантности относительно культурных различий и уважения представленных ценностей и позиций.

Ключевые слова: *формирование интеркультурных компетенций, Студиум физического воспитания и спорта, толерантность к культурным различиям.*

SUMMARY

G. Karkoshka, D. Palica. Intercultural physical education in the context of European integration based on the University of Economics in Katowice

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach jest jedną z najstarszych uczelni na Górnym Śląsku. Jest jedną z pięciu państwowych uczelni ekonomicznych w kraju i największą uczelnią w regionie kształcąca w zakresie nauk społeczno-ekonomicznych ponad 15000 studentów na czterech wydziałach: Ekonomii, Zarządzania, Finansów i Ubezpieczeń oraz Informatyki i Komunikacji.

Erasmus jest najpopularniejszą i najszerszą ofertą stypendiów zagranicznych dostępną polskim studentom. W ciągu ostatnich 16 lat granty Erasmusa otrzymało ponad 1800 studentów naszej uczelni. Niezwykle istotnym elementem programu Erasmus jest kształcenie kompetencji interkulturowych. Uczestnictwo w zajęciach sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach wymusza nie tylko kształcenie kompetencji komunikacyjnej, ale i poznawania realiów kraju języka docelowego oraz potrzebę zrozumienia jego kultury. Implikuje to pozytywnie zarówno dla studentów naszego uniwersytetu jak i tych odwiedzających nas w ramach wymiany międzynarodowej. Działalność sportowa, zarówno zawodnicza jak i organizacyjna pozwala na poszukiwanie ciekawych rozwiązań w zakresie organizacji sportu akademickiego, wymianę poglądów, zdobycie nowych doświadczeń oraz nawiązanie kontaktów, które mogą zaowocować wieloletnią współpracą. Podczas rywalizacji sportowej młodzież uczy się od siebie nawzajem tolerancji dla odmienności kulturowej oraz szacunku dla prezentowanych wartości i postaw. Wszystko to może prowadzić dopełniejszej integracji i zjednoczenia międzykulturowego.

Słowa kluczowe: *kształcenie kompetencji interkulturowych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, tolerancja dla odmienności kulturowej.*